

cobi a jucat magnific patosul tragic al regelui. El a re trăit ardent, trecînd printr-o întreagă gamă de nuanțe ale suferinței, sufletul simbolic al personajului. O identificare cu personajul pe care o reușesc puțini actori, mai cu seamă azi, cînd se uilă prea des că real în artă este tocmai imaginarul; în teatru, personajul (simbolul dramatic), și nu omul concret, chemat să îi dea consistență fizică. Și e curios că tocmai în epoca informaticii, actorii nu înțeleg că sînt canale, cu rostul de a reda cît mai curat substanța personajului, asemenea unor instrumente muzicale sensibile ce jînră în rezonanță, pentru noi, la armonii pe care nu le-am putea auzi altfel.

Constantin RADU-MARIA

PASSACAGLIA

de Titus Popoviçi

Reluată la TV, în regia lui Tudor Mărăscu, *Passacaglia*, piesa lui Titus Popoviçi, se menține în sfera de interes a spectatorului contemporan, nu atît prin situațiile dramatice — autorul rămînînd aici tributari obișnuinței de a miza pe situații-limită și pe suspansul de tip roman polișt, specifice vremii, — cît prin calitatea scriiturii.

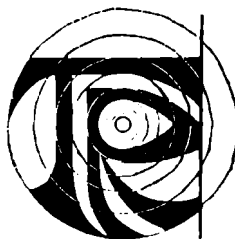
Sînt replici memorabile, cu privire la sensul existenței. Personajele sînt bine individualizate, mai ales profesorul de muzică, luptătorul comunist, chiar și pianistul Andrei, care întemeiază etic această dramă și care se exprimă cu atîta zgîrcenie.

Ideea centrală are o valoare de generalizare; anume că nu poți refuza lumea, mai cu seamă atunci cînd e străbătută de conflicte majore. Sensul vieții omului constă în participarea sa la lupta dintre vechi și nou, în scopul înnoirii vieții sociale.

Greșeala morală (și existențială) a pianistului Andrei este recluduinea voită, în plin război mondial, cînd istoria pregătea o lume nouă. Voind să-și păstreze sufletul pentru clipa instaurării păcii, pregătindu-se s-o exalte în absolutul muzicii, el nu a înțeles că acest suflet este parte din sufletul maselor care fac istoria, luptînd pînă la victoria finală asupra forțelor întunecate ale fascismului. Greșeala sa va fi plătită greu; dar, în finalul dramei, el va întrezări un orizont, în împlinirea sufletească a oamenilor simpli.

Spectacolul lui Tudor Mărăscu are nerv și expresivitate și se urmărește cu interes pînă la sfîrșit, în ciuda faptului că piesa nu este cunoscută. Ovidiu Iuliu Moldovan știe să dea tăcerilor personajului său (Andrei) viața gîndului și simțirii. Din asemenea tăceri, vorbirea pornește încrîncenată și dureroasă, o durere cu atît mai impresionantă cu cît este mai stăpînită, mai cenzurată. Ion Marinescu e un profesor care își ascunde, sub verbositate și gestică excesivă, mîhnirea, pentru pierderea speranțelor sale de a se realiza prin Andrei. Actorul parcă ar dori să umple cu vocea, cu întreaga lui ființă agitată, tăcerea dureroasă din jur. Maria Ploae, în Ada, are compasiunea simplă a celei care înțelege, profund sufletește, nefericirea celor doi, și suferă, pentru ei, sub un calm aparent. Florin Zamfirescu, în Mihai, luptătorul comunist, e un amestec de exuberanță adolescențină și bărbăție. Un suflet temerar într-un trup fragil. În fine, Alexandru Repan, în oșterul neamț, schimbînd o mască rafinat intelectuală, înmuiață de melancolie, cu aceea plină de trufie și cruzime.

C. R. M.

Bucuria
și
pedeapsa
creației

Coloana nesfîrșită, difuzată recent în premieră, este una dintre valoroasele propuneri repertoriale ale emisiunii de teatru radiofonic, alăturînd două nume însemnate pentru cultura contemporană românească: Mircea Eliade, autorul, și Constantin Brăncuși, eroul piesei.

Text-meditație, text de o densă substanță filozofică, în *Coloana nesfîrșită* dramaticul este conținut mai puțin în forma de expresie, cît în însăși ideea pe care o dezvoltă. Conflictul se naște pe plan spiritual și afectiv, între artist și om, concentrînd frămîntări, aspirații și temeri, neliniști și înălțări care se limpezesec, se rezolvă numai în operă. În *Coloana nesfîrșită*, dialogurile sînt întrebări; ceea ce par să fie răspunsuri sînt de fapt tot întrebări, întrebări care cercetează zone mereu mai adînci ale sufletului, ale gîndului, care țintesc mereu mai sus, către înălțimile aspirației.

Adaptarea radiofonică semnată de Alma Greu a desprins cu atenție și pricepere sensurile dramatice cuprinse în text, a înălțat și a unificat personaje, într-un necesar, și, cel mai adesea, reușit, efort de teatralizare a materialului literar. Expresivă, echilibrată, montarea realizată de Titel Constantinescu păstrează, totuși, o anume timiditate. Se simte și în concepția regizorală, dar mai cu seamă în interpretare, tendința de „a trage” piesa — e drept, cu discreție, fără stridență — către fâgașuri știute. Cu această ușoară rezervă, se cuvine apreciat efortul artistic, materializat în unele momente de reală vibrație, al interpreților rolurilor principale: Ion Marinescu și Irina Mazanitis.

Legăturile cu lumea, cu societatea, ale creatorului (aici, omul de știință), responsabilitatea copleșitoare ce însoțește o izbîndă a inteligenței omenești, este tema pe care o propune piesa lui Yves Jamiaque, *Întîlnire de taină* (traducere și adaptare de Sanda Diaconescu). Dezbateră, conflictul, se situează în sfera conștiinței, a opțiunilor esențiale nu pentru viața unui om, ci pentru viața omenirii. Înainte de a fi prea tîrziu, doi fizicieni

(reprezentînd grupurile de specialiști americani și germani care lucrau, paralel, la crearea bombei atomice) încearcă să se pună de acord, în afara cunoștinței și a dorinței statelor lor, pentru sistarea unor lucrări care, au înțeles primii, puteau avea efecte catastrofale. Înfruntarea — insolubilă, pînă în cele din urmă — se desfășoară, și de această dată, nu între două poziții opuse, nu între două personaje, ci între tendințele contrare, sfîșietoare, existente în fiecare dintre ei: nevoia vitală de încredere și teama de a risca, dorința de solidaritate și pericolul de a greși iremediabil.

E un text cu o problemă gravă, un text dens, tensionat, căruia nu-i lipsește, însă, o undă permanentă, pregnantă, de căldură, de afectivitate chiar. Pe această alternanță a asprimii cu sensibilitatea, a fost construit spectacolul radiofonic realizat de Titel Constantinescu, imagine exactă și semnificativă a piesei, la a cărei punere în valoare interpretarea a contribuit în mod substanțial: George Constantin, Tatiana Iekel, Emil Hossu, Aurelia Sorescu.

Cristina DUMITRESCU

In memoriam

Jean Săndulescu

...Seara zilei de 17 martie 1981, la teatrul din Oradea. Premieră cu o piesă de Paul Everac, Cartea lui Ioviță. Dialogul dintre Ioviță (Eugen Țugulea) și Profesorul Tilihoi (Jean Săndulescu) e o dură confruntare de idei. Emoțiile lui Jean Săndulescu sînt parcă mai mari ca de obicei. Deodată, simte că i se face rău. Ca să reziste în picioare, înfinge puternic umbrela în podeaua scenei... Partenerul sesizează situația ;

la fel, un spectator, medicul psihiatru Corbu, care părăsește loja și aleargă în culise. **ACTORUL**, însă, nu cedează, dă replicile, pînă la ultima: „Ne ferim cu cît putem, dragul meu Ioviță (...) Tu ai și iluziile. În schimb, eu aud tot mai des glasul poetului «Poți zidi o lume-ntregă, poți s-o sfărmi... orice-ai spune. / Peste toate o lopată de țărînă se depune. / Mina care-au dorit sceptrul universului și gînduri / Ce-au cuprins tot universul, încap bine-n patru scînduri...»“.

...A debutat în seara zilei de 25 noiembrie 1955, într-un rol mic din O scrioare pierdută, la spectacolul inaugural al secției române de la teatrul orădean, pe care l-a slujit, fără întrerupere, mai bine de un sfert de veac, cu credință, cu har, cu inteligență artistică unanim recunoscută. Doar cu cîteva săptămîni în urmă, bihoreniil il sărbătoriseră pentru tot ceea ce realizase, pentru el, ca om de teatru... „Mă consider un privilegiat, în sensul recunoașterii publice a activității mele de actor“ , își spunea, într-o întîlnire de după sărbătorire.

Finalul celui din urmă interviu al său sună astfel: „Omul e dator să lupte, să înfrunte destinul, să-l învingă“. Artistul care ne lasă un asemenea mesaj nu poate fi învins sau uitat, el rămîne mereu printre noi.

Stelian VASILESCU